Temat zajęć: **SCENA BIBLIJNA – obraz z Dobrą Nowiną**

Cel: Zapoznanie uczniów z przedstawieniami scen biblijnych w sztuce, sposoby przedstawienia narracji obrazem, przekaz treści literackich i uczuć w dziele plastycznym.

Absolon Stumme, Skrzydła Ołtarza Hamburskiego (Poliptyk z katedry w Hamburgu), 1499
Jan Żyznowski (1889-1924), Kompozycja – Pieta, ok. 1920, olej płótno, MNW

Czas trwania: 45 minut, można rozszerzyć do 90 minut

Miejsce: sala lekcyjna

Grupa wiekowa: 9 lat, 3 klasa

Materiały: karty do pracy – załącznik nr 1, załącznik 2, załączniki 3-18, materiały plastyczne: grube pastele, kartki brystolu A4, żółty brystol lub biały do narysowania i wycięcia emotikonów.

Autorka: Barbara Tichy

Przebieg zajęć:

1. **Przygotuj salę do zajęć.** Uczniowie będą pracować w grupach, najlepiej zestawić po dwie lub cztery ławki aby każda grupa miała wygodne miejsce do pracy.
2. **Przygotuj materiały do pracy** – każda grupa powinna otrzymać kartę z reprodukcją Skrzydeł Ołtarza Hamburskiego (załącznik nr 1.) oraz kartę z podpisami poszczególnych scen do przyporządkowania; na tablicy należy przyczepić karty 3-18 w kolejności jak w załączniku nr.1. Przygotuj materiały plastyczne.
3. **Początek zajęć.** Pytania do dzieci i rozmowa z dziećmi:
   - Przyjrzyjcie się tym obrazom.
   - Jak myślicie ile lat mogą mieć te obrazy?
   - Gdzie takie obrazy mogły być ustawione.
   - Co przedstawiają te sceny?
   Ważne aby w rozmowie z dziećmi ustalić, że obrazy te są bardzo stare, mają ok. 500 lat; że były ustawione w kościele i że przedstawiają sceny z Biblii.
   - A co to jest Biblia?
   Ważne aby dzieci wypowiedziały swoje skojarzenia związane z Biblią. Następnie można podsumować podając definicję w jak najprostszych słowach.

Biblia – zbiór ksiąg uznawanych przez żydów i chrześcijan za natchnione przez Boga; poszczególne jej części mają odmienne znaczenie dla różnych wyznań; na chrześcijańską Biblię składają się Stary Testament i Nowy Testament, Biblia hebrajska obejmuje księgi Starego Testamentu.

4. **Zadanie z kartą – załącznik nr 1 i załącznik nr 2.**
   - Przyjrzyjcie się uważnie obrazom na Waszej karcie i spróbujcie rozpoznać poszczególne sceny. Przyporządkujcie podpisy do poszczególnych scen.
   - Praca w grupach 5 minut.
   - Dzieci rozpoznają część scen i podadzą ich tytuły, pozostałe sceny mogą rozpoznać z pomocą nauczyciela a niektóre będzie musiał podać sam nauczyciel.
   Tytuły scen do strony lewej do prawej najpierw górny rząd a potem dolny:
   1. Drzewo Jessego (proroctwo Izajasza) 2. Zwiastowanie Joachimowi i Annie narodzin ich córki Marii 3. Ofiarowanie Marii do Świątyni Jerozolimskiej 4. Zaślubiny Marii z Józefem 5. Zwiastowanie Marii 6. Nawiedzenie św. Elżbiety 7. Boże Narodzenie 8. Pokłon trzech króli 9. Ofiarowanie Jezusa 10. Ucieczka do Egiptu 11. Dwunastoletni Jezus naucza w Świątyni (zgubił się rodzicom) 12. Zdjęcie z krzyża 13. Zaśnięcie Najświętszej Marii Panny 14. Wniebowzięcie Najświętszej Marii Panny 15. Koronacja Najświętszej Marii Panny 16. Matka Boska Bolesna.

<u>Informacje dodatkowe</u>

Sceny 2-4 pochodzą z apokryfów i opisują dzieciństwo Marii.
Scena 1. to motyw z Proroctwa Izajasza (Iz 11,1), drzewo genealogiczne Marii i Chrystusa. Realizacją tego proroctwa jest scena 7 Boże Narodzenie.
Scena 9. Ofiarowanie Jezusa to również scena z proroctwem, podczas tego wydarzenia Maria usłyszała proroctwo – *A Twoje serce miecz przeniknie*. Realizacją tego proroctwa jest ukrzyżowanie Chrystusa a pośród tych scen wizerunek Matki Boskiej Bolesnej (scena 16.) której serce przebija pięć mieczy na pamiątkę pięciu ran Chrystusa.
Apokryfy – księgi o tematyce biblijnej, nie uznane za natchnione, nie zaliczone do kanonu Biblii; legendy rozwijające wątki biblijne.

5. **Podsumowanie pracy z kartą:**
   - Kto jest głównym bohaterem tego cyklu obrazów?
   - Po czym rozpoznajemy głównego bohatera?
   Główną bohaterką tego cyklu jest Maria, występuje prawie we wszystkich scenach, jest widoczna, jest ubrana w ten sam wyróżniający się strój.
   - Jak myślicie, co było najważniejsze dla twórcy tego dzieła? Co chciał przekazać widzom?
   Chciał opowiedzieć historię Marii. Ważny dla niego był tekst Biblii, chciał jak najbardziej szczegółowo przekazać tę historię, uwzględniając wszystkich uczestników poszczególnych wydarzeń.
6. **Zadanie z emotikonami.**
   - Cykl scen z historią Matki Boskiej pokazuje radosne i bolesne/smutne sceny z jej życia.
   - Spróbujmy teraz oznaczyć, które sceny pokazują chwile radosne a które chwile smutne.
   - Narysujcie na brystolu i wytnijcie po 9 uśmiechniętych i smutnych buziek (kółka z emotikonami można przygotować wcześniej, można też wcześniej wyciąć kółka a uczniowie dorysują uśmiechy i smutne buzie).

- Zadanie wykonujemy w grupach, uczniowie oznaczają sceny na swoich kartach.
- Kiedy wszyscy uczniowie oznaczą smutne i radosne wydarzenia z życia Marii na swoich kartach nauczyciel słuchając sugestii uczniów oznacza sceny przyczepione do tablicy. Jest to okazja aby porozmawiać chwilę o poszczególnych epizodach.
(to zadanie do dłuższej wersji lekcji 90 min.)

7. **Praca z *Pietą,* Jana Żyznowskiego.**

Na tablicy pozostaje scena *Zdjęcia z Krzyża* z Ołtarza Hamburskiego i pojawia się *Pieta* Żyznowskiego
- Obraz, który teraz widzicie jest znacznie młodszy od dzieł, które omawialiśmy do tej pory. Ma około 100 lat.
- Popatrzcie na te dwie reprodukcje. Podejmują one podobny temat, a jednak bardzo się różnią. Powiedzcie, jakie dostrzegacie różnice między nimi?

***Zdjęcie z Krzyża* z Ołtarz Hamburski**	**Jan Żyznowski *Pieta***
- wiele postaci - wiele elementów w tle: krzyż, drabina, pejzaż, złote tło - postacie są w różnokolorowych bardzo dekoracyjnych strojach	- tylko dwie postacie - postacie wypełniają całą powierzchnię obrazu, nie ma elementów tła - postacie są zbudowane z ostrych kształtów geometrycznych - w obrazie pojawia się tylko kilka kolorów: biel, brąz, granat, czerń, szarość

- Jak myślicie, co było ważne dla artysty, który namalował ten późniejszy obraz?
- Czy tak jak w tym wcześniejszym cyklu chodziło o opowiedzenie ze szczegółami biblijnej historii?

Ważne aby dzieci wypowiedziały swoje skojarzenia. Nauczyciel później zbierze je w podsumowaniu. Obraz ten mniej skupia się na przekazaniu historii biblijnej, ważniejsze są tu emocje towarzyszące tej scenie.

Informacje dodatkowe

Jan Żyznowski przedstawia *Pietę,* wizerunek Marii trzymającej na rękach martwe ciało umęczonego Chrystusa. Maria opłakuje swojego Syna. W stosunku do sceny *Zdjęcia z Krzyża* można powiedzieć, że *Pieta* stanowi fragment wyjęty z kontekstu, przedstawiony do medytacji nad męką Chrystusa. Cierpienie Marii podkreśla jej uczestnictwo w zbawczym planie Boga i jej godność Współodkupicielki.

Ostre, zgeometryzowane kształty postaci i ograniczona kolorystyka stonowanych, w większości ciemnych kolorów ma na celu przekazanie emocji: smutek, cierpienie, rozpacz, żal. W tej kompozycji ograniczonej do dwóch postaci również bardzo ważna jest relacja między nimi: bliskość Matki i Syna, wspólnie przeżywana Męka, łącząca ich miłość.

8. **Zadanie plastyczne**

Do tablicy przyczepiamy z powrotem pozostałe sceny z cyklu *Ołtarza Hamburskiego*.

Każde dziecko wybiera sobie jedną scenę z omówionego cyklu. Zadaniem jest przedstawić tę scenę uwzględniając głównie w kolorystyce emocje jakie towarzyszą temu wydarzeniu.

Podsumowanie: Po wykonaniu zadania można omówić prace zestawiając je w cykl narracyjny i rozmawiając jakie emocje reprezentują poszczególne sceny.

Absolon Stumme, Skrzydła Ołtarza Hamburskiego (Poliptyk z katedry w Hamburgu), 1499

Absolon Stumme, Skrzydła Ołtarza Hamburskiego (Poliptyk z katedry w Hamburgu), 1499

Tytuły scen *Skrzydeł Ołtarza Hamburskiego*

Drzewo Jessego (proroctwo Izajasza)

Zwiastowanie Joachimowi i Annie narodzin ich córki Marii

Ofiarowanie Marii do Świątyni Jerozolimskiej

Zaślubiny Marii z Józefem

Zwiastowanie Marii

Nawiedzenie św. Elżbiety

Boże Narodzenie

Pokłon trzech króli

Ofiarowanie Jezusa w świątyni

Ucieczka do Egiptu

Dwunastoletni Jezus naucza w Świątyni (zgubił się rodzicom)

Zdjęcie z krzyża

Zaśnięcie Najświętszej Marii Panny

Wniebowzięcie Najświętszej Marii Panny

Koronacja Najświętszej Marii Panny

Matka Boska Bolesna

NUNC DIMITTIS

INRI

QVE : EST : ISTA : QVE : ASSENDIT : DER :